LLythrennedd – Llafaredd ar draws y cwricwlwm Y Cyfnod Sylfaen		Meithrin	Dosbarth derbyn	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2
Elfennau	**Agweddau**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	**Siarad**	• mynegi eu hunain, gydag ystumiau priodol • trafod llun, modelau a symudiadau mewn termau syml • ail-adrodd digwyddiad neu brofiad mewn termau syml • siarad yn ddigon clir i gael eu deall gan oedolion a chyfoedion • dynwared bywyd go iawn a phrofiadau dychmygol o fewn gweithgaredd chwarae rôl • dangos ymwybyddiaeth bod rhai synau yn newid ar ddechrau geiriau trwy hwiangerddi a chaneuon	• siarad am bethau o'u profiad a rhannu gwybodaeth • defnyddio geiriau, cymalau a brawddegau syml • mynegi beth yw eu hoff bethau a'u cas bethau • siarad yn glywadwy • cyfrannu i weithgareddau chwarae rôl gan ddefnyddio iaith berthnasol • dangos ymwybyddiaeth bod rhai synau yn newid ar ddechrau geiriau, *e.e. dau gi, y gath*	• mynegi barn ar bynciau cyfarwydd • siarad am bethau y maent wedi'u llunio neu wedi'u gwneud, gan esbonio'r broses • cynnwys rhai manylion a rhywfaint o eirfa berthnasol i ymhelaethu ar eu syniadau neu eu hadroddiadau • siarad yn glywadwy, gan gyfleu ystyr i wrandawyr sydd y tu hwnt i'w grŵp cyfeillion • mabwysiadu rôl gan ddefnyddio iaith briodol • dangos ymwybyddiaeth bod rhai synau'n newid ar ddechrau geiriau, *e.e. y ferch*	• mynegi barn, gan roi rhesymau a chynnig atebion priodol i gwestiynau • ymestyn eu syniadau neu eu hadroddiadau gan drefnu'r hyn y maent yn ei ddweud a chynnwys manylion perthnasol • siarad yn eglur ag ystod o gynulleidfaoedd • mabwysiadu rôl benodol, gan ddefnyddio iaith sy'n briodol mewn sefyllfaoedd strwythuredig • defnyddio ambell dreiglad y maent wedi ei ymarfer ar lafar, *e.e. y bêl, fy mag, i'r dref*
	Gwrando	• gwrando ac ymateb â sylw a chanolbwyntio cynyddol • gwrando ac ymuno â chaneuon, rhigymau a storïau • ailadrodd stori neu wybodaeth y maent wedi'i glywed mewn termau syml • gofyn cwestiwn priodol am rywbeth sydd wedi'i ddweud	• dangos eu bod wedi gwrando ar eraill, *e.e. wrth dynnu llun* • ymuno wrth adrodd/canu hwiangerddi, rhigymau a chaneuon, eu hailadrodd neu eu dysgu ar y cof, gyda pheth cymorth • gofyn cwestiynau am rywbeth a ddywedwyd	• gwrando ar eraill, â sylw cynyddol, gan ymateb yn briodol fel arfer, *e.e. dilyn cyfarwyddiadau'n gywir* • ymuno wrth adrodd/canu amrywiaeth o rigymau a chaneuon, eu hailadrodd neu eu dysgu ar y cof • ailadrodd naratifau neu wybodaeth y maent wedi eu clywed • dangos eu bod yn deall yr hyn y maent wedi ei glywed drwy holi cwestiynau i ddod o hyd i ragor o wybodaeth • ateb cwestiynau gan ddefnyddio ffurfiau cywir fel arfer, *e.e. Oes? Oes/Nac oes*	• gwrando ar eraill gan ganolbwyntio, deall y prif bwyntiau a gofyn am eglurhad os oes ei angen • ailadrodd naratifau neu wybodaeth y maent wedi eu clywed, gan osod y digwyddiadau yn eu trefn gywir • dangos eu bod yn deall yr hyn y maent wedi ei glywed drwy holi cwestiynau perthnasol i ddod o hyd i wybodaeth benodol • ateb cwestiynau gan ddefnyddio ffurfiau cywir, *e.e.Ydy? Ydy/Nac ydy*
	Cydweithio a thrafod	• deall confensiynau sgwrsio a thrafod • cymryd rhan gydag eraill mewn gweithgareddau, gyda pheth rhyngweithio.	• cyfnewid syniadau wrth drafod yn unigol ac mewn grwpiau bach, *e.e. gyda ffrindiau* • cymryd rhan mewn gweithgareddau gydag eraill, gyda pheth rhyngweithio.	• cyfrannu i sgyrsiau ac ymateb i eraill, gan gymryd eu tro o'u hysgogi • cymryd rhan mewn gweithgareddau gydag eraill a siarad am yr hyn y maent yn ei wneud.	• cyfrannu i drafodaeth, parhau i ganolbwyntio ar y pwnc a chymryd eu tro i siarad • rhannu gweithgareddau a gwybodaeth i gwblhau tasg.

© Hawlfraint y Goron 2014 WG21273

Llythrennedd – Llafaredd ar draws y cwricwlwm Cyfnod Allweddol 2		Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
Elfennau	**Agweddau**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	**Siarad**	• esbonio gwybodaeth a syniadau gan ddefnyddio geirfa briodol • trefnu'r hyn y maent yn ei ddweud fel bod y gwrandawyr yn gallu dilyn, *e.e. pwysleisio pwyntiau allweddol, rhoi esboniad yn ei drefn* • siarad yn eglur, gan amrywio'r mynegiant i helpu'r gwrandawyr • defnyddio iaith sy'n berthnasol i sefyllfaoedd mwy ffurfiol, *e.e. yn ystod y gwasanaeth, siarad ag ymwelydd (gan ddechrau defnyddio ti/chi)* • cadw mewn rôl a chynorthwyo eraill wrth chwarae rôl • defnyddio'r treigladau mwyaf cyffredin yn gywir fel arfer, *e.e. y gadair, ar ben*	• esbonio gwybodaeth a syniadau gan ddefnyddio adnoddau cynorthwyol, *e.e. deunyddiau ar sgrin ac ar y we* • trefnu sgwrs er mwyn i gynulleidfaoedd gwahanol ddilyn yr hyn sy'n cael ei ddweud, *e.e. rhoi gwybodaeth gefndir, rhoi crynodeb byr o'r prif bwyntiau* • addasu sgwrs gan ddangos eu bod yn deall y gwahaniaethau rhwng sgwrs anffurfiol ymhlith ffrindiau a sgwrs fwy estynedig â grŵp ehangach, *e.e. defnyddio ti/chi* • archwilio sefyllfaoedd gwahanol drwy chwarae rôl • defnyddio'r treigladau mwyaf cyffredin yn gywir, *e.e. fy nghalon*	• esbonio gwybodaeth a syniadau, archwilio a defnyddio ffyrdd o argyhoeddi, *e.e. defnydd o eirfa, ystum, cynorthwyon gweledol* • siarad yn eglur, gan ddefnyddio iaith ffurfiol a thaflu'r llais yn effeithiol i gynulleidfa fawr, *e.e. digwyddiad i rieni/gofalwyr, cyflwyniad i ymwelwyr* • archwilio dadleuon a themâu drwy chwarae rôl • treiglo'n gywir fel rheol ar ôl y rhan fwyaf o'r arddodiaid a'r rhagenwau, *e.e. am funud, dy fam*	• mynegi materion a syniadau'n eglur, gan ddefnyddio geirfa arbenigol ac enghreifftiau • siarad yn eglur gan ddefnyddio iaith ffurfiol ac amrywio mynegiant, tôn a chryfder y llais, i gadw diddordeb y gwrandawyr • archwilio materion heriol neu ddadleuol drwy barhau i gynnal y rôl y maent yn ei chwarae • treiglo'n gywir ar ôl arddodiaid a rhagenwau, gan ddechrau dod yn ymwybodol nad yw pob llythyren yn dilyn y drefn arferol, *e.e. y llinell*
	Gwrando	• gwrando'n ofalus a gwneud cysylltiadau rhwng yr hyn y maent yn ei ddysgu a'r hyn y maent eisoes yn ei wybod • gwirio eu bod yn deall drwy ofyn cwestiynau perthnasol neu gynnig sylwadau perthnasol	• gwrando'n ofalus ar gyflwyniadau gan ddangos dealltwriaeth o'r prif bwyntiau • ar ôl gwrando, ymateb gan fynegi barn am yr hyn y mae'r siaradwr wedi'i ddweud	• gwrando'n astud ar gyflwyniadau gan ddefnyddio technegau i gofio'r prif bwyntiau, *e.e. gwneud nodiadau, crynhoi* • gwrando ar eraill, gofyn cwestiynau ac ymateb i'r cynnwys a safbwyntiau'r siaradwr	• gwrando'n ofalus ar gyflwyniadau gan ddangos dealltwriaeth o gasgliadau neu farn y siaradwyr • ymateb i eraill gyda chwestiynau a sylwadau sy'n canolbwyntio ar resymau, goblygiadau a chamau nesaf
	Cydweithio a thrafod	• cyfrannu i drafodaeth grŵp, gan rannu syniadau a gwybodaeth • siarad yn bwrpasol er mwyn cyflawni tasg mewn grŵp.	• cyfrannu i drafodaeth grŵp, gan helpu pawb i gymryd rhan • helpu grŵp i ddod i gytundeb, *e.e. ystyried rhesymau neu ganlyniadau, cadw ffocws ar y pwnc/peidio â dilyn ysgyfarnogod wrth drafod pwnc.*	• cyfrannu i drafodaeth grŵp, gan gymryd rhywfaint o gyfrifoldeb dros gyflawni'r dasg yn dda, *e.e. cyflwyno syniadau perthnasol, crynhoi* • ychwanegu at a datblygu syniadau dysgwyr eraill mewn trafodaethau grŵp, *e.e. drwy holi cwestiynau i archwilio ymhellach, cynnig syniadau ychwanegol.*	• cyfrannu'n bwrpasol i drafodaeth grŵp er mwyn dod i'r canlyniadau y cytunwyd arnynt • codi pwyntiau o drafodaeth grŵp, gan gytuno neu anghytuno a rhoi rhesymau.

© Hawlfraint y Goron 2014 WG21273

Llythrennedd – Llafaredd ar draws y cwricwlwm
Cyfnod Allweddol 3

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
		Mae dysgwyr yn gallu:	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	**Siarad**	• cyflwyno pynciau a syniadau'n eglur gan ddefnyddio iaith ffurfiol ac amrywio'r hyn y maent yn ei ddweud a sut maent yn ei ddweud er mwyn ennyn diddordeb y gwrandawyr, *e.e. mynegiant, tôn y llais, cryfder y sain* • ymateb i gwestiynau a sylwadau'r gwrandawyr yn adeiladol ac yn fanwl • dadlau'n llawn argyhoeddiad gan ddefnyddio gwybodaeth am y pwnc yn effeithiol, *e.e. wrth chwarae rôl neu mewn dadl* • defnyddio ystod o dreigladau'n gywir (treigladau meddal, trwynol a llaes) yn eu cyd-destun	• cyflwyno pynciau a syniadau'n gydlynus, gan ddefnyddio technegau'n effeithiol, *e.e. strwythur clir, hanesyn i gyflwyno enghraifft, casgliadau credadwy* • ymateb i farn eraill yn gadarnhaol a phriodol o gael eu herio • amddiffyn dadl gyda gwybodaeth a rhesymau, *e.e. wrth chwarae rôl neu mewn dadl* • defnyddio ystod o dreigladau'n gywir (treigladau meddal, trwynol a llaes) yn eu cyd-destun	• cyflwyno syniadau a materion yn llawn argyhoeddiad gan ddefnyddio amryw o dechnegau i greu effaith, *e.e. cwestiynau rhethregol, apelio at y gwrandawyr, ystumiau* • ymateb i adwaith y gwrandawyr gan addasu'r hyn y maent yn ei ddweud a sut maent yn ei ddweud • cynnal dadl argyhoeddedig, rhagweld safbwyntiau eraill ac ymateb iddynt, *e.e. wrth chwarae rôl neu mewn dadl* • defnyddio ystod o dreigladau'n gywir (treigladau meddal, trwynol a llaes) yn eu cyd-destun
	Gwrando	• ymateb yn bwyllog i syniadau eraill, gan ofyn cwestiynau cymwys • gwrando ar esboniadau o brosesau, dilyniant neu safbwyntiau a nodi'r prif bwyntiau yn eu trefn	• ymateb yn gadarnhaol ac ystyrlon i syniadau newydd a safbwyntiau gwahanol • gwrando ar wybodaeth a syniadau (ar sgrin neu'n fyw) a nodi sut mae tystiolaeth yn cael ei ddefnyddio, *e.e. i amddiffyn barn*, neu ei chamddefnyddio, *e.e. i gamarwain drwy orliwio*	• ystyried perthnasedd ac arwyddocâd gwybodaeth a syniadau a gyflwynwyd iddynt • gwrando ar wybodaeth a syniadau ac adnabod sut maent yn cael eu cyflwyno i hybu safbwynt penodol, *e.e. defnyddio iaith sy'n darbwyllo/perswadio, anwybyddu ffeithiau anghyfleus, dod i gasgliad afresymegol*
	Cydweithio a thrafod	• gwneud amrywiaeth o gyfraniadau i drafodaethau, *e.e. arwain, annog a chefnogi eraill* • cyrraedd consensws a chytuno ar gamau gweithredu mewn grwpiau, *e.e. cytuno ar gynllun, pwyso a mesur rhesymau a thystiolaeth*.	• cymryd amrywiaeth o rolau, *e.e. trefnu, rhoi camau gweithredu ar waith*, mewn cyd-destunau grŵp mwy ffurfiol, *e.e. wrth weithio gydag oedolion a chyfoedion anghyfarwydd* • trafod safbwyntiau cyferbyniol, a thrafod y camau nesaf.	• ymgymryd ag amrywiaeth o rolau mewn trafodaeth grŵp gan gymryd mwy o gyfrifoldeb dros eu barn, gan gynnwys mewn sefyllfaoedd mwy ffurfiol, *e.e. cadeirydd, ysgrifennydd* • nodi bod amrywiaeth o ddewisiadau o ran camau gweithredu a dod i gytundeb er mwyn cyflawni amcanion y grŵp.

© Hawlfraint y Goron 2014 WG21273

Llythrennedd – Llafaredd ar draws y cwricwlwm
Cyfnod Allweddol 4

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 10	Blwyddyn 11	Ymestyn
		Mae dysgwyr yn gallu:	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	**Siarad**	• cyflwyno syniadau a phynciau i gwrdd â gofynion gwahanol gynulleidfaoedd • siarad yn rhugl, gan ddefnyddio ystod o dechnegau, dywediadau ac ystumiau • defnyddio iaith ffurfiol mewn ystod o gyd-destunau • ymateb i adwaith y gwrandawyr ac addasu eu hiaith yn ôl y cyd-destun a'r diben • cyflwyno safbwynt gydag argyhoeddiad a chynnal y safbwynt hwnnw, gan ragweld safbwyntiau eraill ac ymateb iddynt, *e.e. wrth chwarae rôl neu mewn dadl* • defnyddio ystod o dreigladau'n gywir (treigladau meddal, trwynol a llaes) yn gywir yn eu cyd-destun	• cyflwyno syniadau a phynciau i gwrdd â gofynion gwahanol gynulleidfaoedd • siarad yn rhugl ac yn hyderus, gan ddefnyddio ystod o dechnegau, dywediadau ac ystumiau • defnyddio iaith ffurfiol mewn ystod eang o gyd-destunau • ymateb yn hyderus i adwaith y gwrandawyr gan addasu eu hiaith mewn amrywiaeth eang o gyd-destunau ac at ddibenion gwahanol • siarad gydag argyhoeddiad mewn ystod amrywiol o sefyllfaoedd a chyd-destunau i gwrdd â dibenion gwahanol • defnyddio ystod o dreigladau'n gywir (treigladau meddal, trwynol a llaes) yn gywir yn eu cyd-destun	• dewis arddulliau a chyweiriau addas wrth siarad • blaenoriaethu'r manylion hanfodol wrth esbonio pynciau cymhleth ac anodd • ysgogi, datblygu a chynnal trafodaeth grŵp, gan ddangos dealltwriaeth o syniadau cymhleth • bod yn hyblyg yn eu hymatebion i herio rhagdybiaethau a datblygu syniadau • siarad a gwrando'n hyderus mewn ystod o sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol.
	Gwrando	• ymateb i syniadau eraill mewn ffordd ystyriol, gan ofyn iddynt egluro eu hunain drwy ofyn cwestiynau priodol • gwrando ar bob math o wybodaeth a syniadau o wahanol safbwyntiau, gan nodi sut mae gwahanol siaradwyr yn cyflwyno safbwyntiau penodol	• ymateb yn hyderus ac yn sensitif i syniadau eraill mewn gwahanol sefyllfaoedd gan ystyried yr wybodaeth a'r syniadau dan sylw a gofyn cwestiynau perthnasol • gwrando ar ystod o wybodaeth a syniadau o wahanol safbwyntiau, gan nodi sut mae gwahanol siaradwyr yn cyflwyno safbwyntiau penodol	
	Cydweithio a thrafod	• addasu eu siarad mewn pob math o rolau, gan gynnwys sefyllfaoedd a chyd-destunau mwy ffurfiol, *e.e. siarad â chynulleidfaoedd mawr mewn trafodaeth ffurfiol* • defnyddio opsiynau a strategaethau amrywiol er mwyn galluogi'r grŵp i ddod i gonsensws.	• addasu eu siarad gyda hyder gynyddol mewn pob math o rolau, gan gynnwys sefyllfaoedd a chyd-destunau mwy heriol a ffurfiol, *e.e. cyflwyno i gynulleidfaoedd allanol/anghyfarwydd* • defnyddio opsiynau a strategaethau amrywiol er mwyn galluogi'r grŵp i ddod i gonsensws.	

© Hawlfraint y Goron 2014 WG21273